

משתתפים: אברהם קריצמן, אלעד רוזן, גבי קריכלי, חן שיש, יעל פרנק, ירון אתר, סיגלית לנדאו, רועי כרמלי, רות פתיר, רענן חרל"פ, שחר יהלום.

תחילת תהליך העבודה על התערוכה "שבט בנימיני" בפנייה אל שבעה אמנים ואמניות ישראלים שהשימוש בחומר קרמי דווקא אינו מאפיין את יצירתם. רות פתיר, יעל פרנק, גבי קריכלי, רענן חרל"פ, סיגלית לנדאו, חן שיש ורועי כרמלי הוזמנו ל'רזידנסי' שבמסגרתו התאפשר להם להגיע במהלך הקיץ לסדנאות הקרמיקה במקום ולקבל הדרכה בתהליכי עבודה ושריפה.

הרעיון לתערוכה נולד מתוך הכרה בכך שבעשור האחרון החומר הקרמי הפך לחומר שכיח ביצירתם של אמנים בינלאומיים וכמעט בכל תערוכה בעלת היקף. רבים מהאמנים הבולטים בעולם היום מגרייסון פרי (Grayson Perry), שזכה בפרס טרנר ב-2003 עבור אגרטי הקרמיקה המצוירים ועד סימון לז'יה (Simone Leigh) זוכת פרס הוגו בוס, שהציגה לאחרונה בגוגנהיים פסלי נשים שחורות מקרמיקה, משתמשים בחומר קרמי בדרכים שונות ובעיקר באופן אחר מהשימוש המסורתי: הם אינם מגיעים מתחום הקרמיקה אלא משפת האמנות העכשווית שמנסת לעצמה מדיומים וחומרים שונים ויוצרת באמצעותם שפה חדשה.

השימוש בקרמיקה הוא חלק מהחזרה ליצירה בלתי אמצעית וישירה עם חומר, ולשימוש ב'קראפט' כאמירה ביקורתית (כלומר, במלאכות יד שונות שנתפסו כ'אמנות נמוכה'), המאפיין את העשורים האחרונים בשדה האמנות לצד עיסוק בזהות, בהיסטוריה, בתרבויות רחוקות, בחומר כחומר, כמו גם השיח המתמשך בין אמנות שימושית לאמנות גבוהה. השימוש בחומר גם מצטייר כתנועת נגד לכניסת המדע, הטכנולוגיה והבינה המלאכותית הנוכחים יותר ויותר בשדה.

במהלך חודשי הקיץ חלק מהאמנים ומהאמניות ניצלו את הרזידנסי בסדנה של בית בנימיני והגיעו למקום ללמוד. הם התוודעו לתהליכים הארוכים הנדרשים לעבודה עם החומר מהפיסול ועד לשריפה. ההיכרות הראשונית עם החומר יצרה סקרנות, מחשבות חדשות, כמו גם מוקדים בעייתיים ומשברים. מצד אחד ההבנה כי הזמן הוא גורם מכריע בעבודה עם החומר ונדרש להליכי יצירה ממושכים וממושטרים, ומאידך, החופש המלא לא להיענות לכללי העבודה, להשתמש בפגמים כחלק מהיצירה, ואף לנסות לכפות על החומר מהלכים שכמעט מנוגדים למהות שלו.

שם התערוכה "שבט בנימיני" נולד מתוך מחשבה רומנטית על קהילה של יוצרים שיוצאת למסע למידה ועשייה משותפת. בפועל, לאחר ההתכנסות הראשונית, כל אחד מהשבטים נפוץ לכל עבר, בחזרה להתנהלות האינדיבידואלית של יוצר בסטודיו, בו כל אחד מהם תרגם או אימץ את החומר לתהליכי העבודה האופייניים לו או לה. חלק יצאו מאזורי הנוחות שלהם - למשל, יעל פרנק שפיסלה צמח מחומר קרמי חי שדורש השקיה יומית ואחרים נשארו בטרטוריה המוכרת - לדוגמה, חן שיש שהשתמשה בחומר כמצע ציורי לסדרה של ציורי מסכות משעשעות/מטרידות. אצל סיגלית לנדאו החומר הקרמי, המשמש בדרך כלל כחומר מעבר לתוצר הסופי שהוא יציקת הברונזה, הופך לחומר הסופי (בו נחרט גם כתב היד של היוצרת),

בדיוקנאות של איש התיאטרון והמשורר יוסי יזרעאלי ובראשה של מדוזה. לצד אלו מציגה לנדאו פסל ברונזה נטול ראש שניכרים בו עקבות הלישה בחומר המעבר.

רות פתיר הנפישה את פסלי החומר העתיקים, הדוממים, באנציקלופדיה "6000 שנות אמנות בארץ ישראל" (עורכים מיכאל אבי-יונה ויגאל ידן) והפכה אותם למקהלה של מטרידנים, רענן חרל"פ למד את תהליכי העבודה הקפדניים של החומר, צביעתו ושריפתו, וכך יצר מעין 'העתקים' או רפליקות לפסלי העץ המוכרים שלו, גבי קריכלי ייצר סביבה של כדים שנקודת המוצא שלהם הוא פרויקט חוץ מ-2013 שבמסגרתו יצר כדים בטכניקה קרמית והחביא אותם במטרה שימצאו בעתיד. המשכו בכלים עשויים בטכניקות חצי פרימיטיביות חצי מודרניות.

רועי כרמלי יצא למסע בפרו כדי לחקור מיתולוגיות, טקסים ואתרים ארכיאולוגיים. הדפס הקיר של "שער האלים" - מבנה שהוא חלק מהמיתולוגיה המקומית וידוע כמקום שבו מתרחשות תופעות על טבעיות - נוצר מיחומר קדוש' שזכה לברכת השמאנים המקומיים. לצד העבודה מוצג סרט וידיאו המתעד את המפגש בין האמן לשמאנים.

בנוסף לקבוצת הליבה, הוזמנו ארבעה אמנים ואמניות שעבדו בשנים האחרונות עם חומר קרמי: שחר יהלום מציגה מיצב של פסלי ראשים בעלי חומריות קלאסית - חומר וזכוכית - המתייחסים לחלל התצוגה ולחומרים שבסביבה, אלעד רוזן מציג מבני טוטמים צבעוניים ודחוסים המתכתבים עם הדמויות המאפיינות את ציוריו, אברהם קריצמן מייצר סביבת כלאיים ובה ערמת שטיחים משרדיים מודפסים (שמזכירים בגודלם שטיחי תפילה) עליהם מונחים שאריות של פסלי פורצלן ושברי עמודים הנראים כעדות לחורבן תרבותי, ירון אתר מייצר חיבורי כלאיים מפתיעים בין תרבות העבר לתרבות הצריכה העכשווית. המסע היחידי של כל אחד מהיוצרים/ות הוליד 11 דגימות של תהליכי עבודה, נקודות עשייה בזמן ואולי אפילו רגע של תפנית, שיתגלה בדיעבד.